The purpose of the article is determination and analyzing of the main features, forms, pedagogical methods and technologies of teaching social and humanitarian science in educational process of foreign students.

During the research theoretical and empirical methods, which allowed distinguishing of the cultural, social, religious, national features of foreign students, were used.

It is proved, that using active methods of training sessions, its content closeness to social realities of Ukraine and the world promotes deeper assimilation of educational material, intensifies educational and cognitive activity, promotes stable interest in the social and humanitarian science by foreign students.

Using summaries during the lectures allows to save time and pay more attention to explanation of educational material, promotes formation of communicative practice and assimilation of the basic categories of sociological and political science concepts and categories.

Individual work of students on finalization of the summaries develops skills of comparative analysis of social structures, political and party systems, political regimens, ideologies of different countries.

It is proved, that using active (non-traditional) methods increases efficiency during social and humanities seminars. High activity and interest of students caused by the seminars with elements of conference, which provides preparation of reports, discussions, different forms of business games.

It is shown that the use of innovative lectures and supporting compendia of lectures raises the level of perception of educational material of the foreign students, while significantly increasing the absolute quality of education.

In the article the aspects for further scientific studies are defined, which consist in searching, theoretical studying and practical implementation of efficient methods of education for foreign students; development and improvement of methodologies.

***Key words**: social and humanitarian training, foreign students studying economics, adaptation, innovative lecture, lecture with conversation elements, lecture-summary, multimedia presentation, business game.*

УДК 378: 37.013.78+364

Тернавська Тетяна
ПВНЗ «Кіровоградський інститут
державного та муніципального управління
Класичного приватного університету»
ORCID ID 0000-0002-9464-3175
DOI 10.24139/2312-5993/2017.02/149-159

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

У статті представлено теоретичне обґрунтування й аналіз волонтерської діяльності як шляху до професійного самовизначення майбутнього соціального працівника. Визначено, що для гармонійного становлення майбутнього соціального працівника та усвідомлення студентом-першокурсником своєї професійної реалізації необхідно: активна участь у волонтерській діяльності (організація та проведення благодійних акцій, спеціальна допомога, аніматорські акції); особиста допомога в пошуці та передачі матеріальних коштів людям, які цього потребують (пошук спонсорів, меценатів, небайдужих людей); створення та впровадження науково-практичних проектів із соціальної роботи; виконання обов'язків наставника, помічника (для людей, угрупувань, громад, об'єднань) за потребою.

Ключові слова: *волонтер, волонтерський рух, волонтерська діяльність, соціальний працівник, соціальний педагог, професійне самовизначення, соціальний проект, благодійна допомога.*

Постановка проблеми. Сучасний стан в Україні характеризується соціально-психологічною, економічною нестабільністю, зниженням рівня життя більшості населення, девальвацією моральних норм і цінностей у суспільстві. Об'єктивною причиною погіршення соціальної сфери життя суспільства стала також політична ситуація на сході України, проведення АТО та, як наслідок, поява нових категорій людей, які потребують соціального захисту.

Соціально-психологічні проблеми в Україні відобразилися переважно на психологічному самопочутті різних верств населення. Ще більш відчутно визначилася категорія людей, які потребують допомоги. Передусім, це молоді люди без жодного роду занять, дорослі безробітні, діти, які не отримують потрібної уваги з боку батьків, або не мають батьків, важко хворі дорослі й діти, пенсіонери.

На теперішній час, суворий час проведення антитерористичної операції на сході України, вимушеного переїзду людей і набуття ними статусу біженців, величезних демографічних втрат населення країни та збільшення кількості людей із особливими потребами, створення волонтерських організацій і потреба в їх неоціненній діяльності в житті країни, величезним кроком уперед в особистісній реалізації небайдужих людей є здобуття професії «Соціальний працівник» та надання компетентних, професійних соціальних послуг.

Аналіз актуальних досліджень. На сучасному етапі розвитку нашої країни висококваліфікованих психологів спеціального напряму та соціальних працівників в Україні не вистачає. Розв'язання даної проблеми потребує вивчення реальних проблем різних соціальних категорій; удосконалення, апробування та адаптування методики соціально-педагогічної й соціально-психологічної галузі, які допоможуть у профілактичній, корекційній та реабілітаційній роботі; оптимізація підготовки висококваліфікованих фахівців із соціального, психологічного й педагогічного напрямів.

Незаперечним, також, є і той факт, що потреби населення в соціальній допомозі, психолого-педагогічній підтримці й захисті зростають. Тому виникла необхідність у залученні до соціально-психологічної роботи з різними верствами населення добровільних помічників – волонтерів. Термін «волонтер» у перекладі з англійської мови означає «доброволець». Волонтер – це людина, яка добровільно й безкорисливо займається діяльністю на користь суспільства, групи людей чи окремої людини, не отримуючи за це грошової винагороди.

Волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [6].

Волонтер – це, передусім, добра, милосердна людина, яка володіє неабиякими комунікативними навичками і приваблює до себе людей, розуміє проблеми оточуючих та співчуває їм, має бажання безкорисливо допомогти вирішувати проблеми інших людей. До того ж, волонтер характеризується порядністю, уважністю, відповідальністю, відвертістю зі своїми клієнтами [3, 52] .

В основу добровільної діяльності покладена здатність однієї людини або групи небайдужих людей безкорисливо, у більшості випадків анонімно, виконувати роботу на благо інших. Тобто, частину часу, енергії, знань, досвіду волонтер витрачає на виконання діяльності, яка приносить користь іншим людям чи суспільству в цілому. Однак, термін «волонтерство» означає передусім діяльність на основі добровільної волі.

На думку І. Д. Звєрєвої, волонтерський рух – це доброчинна робота, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі, заради добробуту та процвітання спільнот і суспільства в цілому. Людину, яка добровільно надає безоплатну соціальну допомогу й послуги інвалідам, хворим особам та соціальним групам, що опинилися в складній життєвій ситуації, називають волонтером [4, 25].

На сьогодні волонтерський рух, як добровільна, доброчинна, некомерційна, вмотивована та соціально корисна діяльність, набуває масового поширення. Символом волонтерів виступає жовтий колір, який означає сонячне тепло, самовідданість, безкорисливість, пошук шляхів у здійсненні своєї благодійної місії та бажанні зробити навколишнє суспільство трішечки кращим.

На жаль, переважна більшість волонтерських угрупувань бере участь у одноразових акціях, діє стихійно або хаотично, потребує залучення кваліфікованих фахівців у сфері соціальної роботи та права, системного підходу в діяльності та розширенні кількості волонтерів, оформленні благодійної організації юридично, підтримки постійної діяльності волонтерського руху.

Відповідно до основного принципу волонтерського руху, визнається право на здійснення допомоги за всіма верствами населення, незалежно від вікової, гендерної, расової незалежності, релігійних переконань, фізичних та фізіологічних можливостей, соціального й матеріального становища. Члени волонтерських об’єднань мають беззаперечно поважати гідність та культуру всіх людей, надавати допомогу, безкоштовні послуги особисто або організовано – в дусі партнерства та братерства, визнавати однакову важливість особистих та колективних потреб, сприяти колективній їх реалізації. Учасники добровільної допомоги мають за мету перетворити волонтерство на елемент особистого розвитку, набуття нових знань і навичок, удосконалення особистісних або професійних здібностей

шляхом стимулювання ініціативи та креативності людей, які при цьому мають можливість бути творцями, а не користувачами. Така добровільна діяльність стимулює почуття відповідальності, заохочує сімейну, студентську, колективну й міжнародну солідарність.

Для того, щоб бути волонтером, треба мати такі людські якості: любов до людей, доброта, милосердя, комунікабельність, уміння слухати й дослухатися, розуміння проблем іншої людини, співчуття, терпіння, порядність, уважність, бажання допомагати вирішенню проблеми, безкорисливість, відвертість, відповідальність, відкритість, привабливість. Навички, необхідні волонтеру: комунікабельність, грамотність, ерудиція, розуміння проблеми іншої людини, любов до людей, доброта, уміння вислухати, організаторські здібності, мобільність, наполегливість [1, 35].

До групи добровільних помічників можуть входити люди різного віку, соціальної ролі й статусу (діти, студенти, підлітки, батьки, волонтери-фахівці, спонсори, чиновники, члени громадських організацій та просто небайдужі люди). Волонтером може бути людина з будь-якою освітою чи без неї, яка спроможна відчувати означені потреби інших людей і на добровільних засадах допомагати їм. Досить важливим є той факт, коли в колі небайдужих людей, які різняться за соціальними категоріями, присутні й фахівці соціальної сфери, професіонали в роботі з людьми, які можуть кваліфіковано надавати добровільну соціально-психологічну, соціально-юридичну або соціально-педагогічну допомогу.

Соціальний працівник може виконувати функції волонтера, тільки вже професійно, кваліфіковано, що відповідає його освіті. Соціальний працівник – це людина, яка покликана допомагати іншим людям, які потребують підтримки, співчуття, матеріальної, медичної, юридичної, психологічної або педагогічної допомоги. Так, з приводу останньої, педагогічної підтримки, на сучасному етапі становлення професійних галузей та напрямів підготовки, їх оновлення й уточнення точиться безліч розмов, дискусій та суперечок. Хто повинен надавати соціально-педагогічну підтримку: соціальний працівник чи соціальний педагог?

Сучасний науковець А. Капська визначає соціального педагога (працівника), як людину, яка будує відносини на основі об’єктивності й усвідомлення власної відповідальності, що дозволяє йому відволікатися від власного емоційного стану, щоб сприймати об’єктивно потреби, турботи і труднощі іншої людини [7].

Доповнюючи визначення А. Капської, О. Безпалько зазначає, що соціальний педагог – це посередник між особистістю, сім’єю та навколишнім середовищем, який виховує стійкість до життєвих негараздів, допомагає потребуючим, учить людей самостійно вирішувати їхні проблеми [2].

За законом України від 19 червня 2003 року №966-4 «Про соціальні послуги», соціальний працівник – це професійно підготовлений фахівець,

що має необхідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи й надає соціальні послуги [5].

Кваліфікована, професійна й освічена людина, яка здобула освіту зі спеціальності «Соціальна робота» безперечно буде гідно і якісно виконувати волонтерську роботу та натхненно надавати благодійну допомогу людям, які цього потребують.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та аналізі волонтерської діяльності як шляху до професійного самовизначення майбутнього соціального працівника.

Методи дослідження:

- *теоретичні* – аналіз наукової та методичної літератури з проблем визначення фахової компетентності соціального працівника та аспектів волонтерської діяльності для з'ясування стану розробленості досліджуваної проблеми й визначення понятійно-категоріального апарату; узагальнення й прогнозування при формулюванні висновків та обґрунтуванні волонтерської діяльності як шляху до професійного самовизначення майбутнього соціального працівника;
- *емпіричні:* педагогічне спостереження за організацією волонтерської діяльності та професійними навичками майбутніх соціальних працівників.

Виклад основного матеріалу. Спробуємо визначитись, у чому ж полягає різниця між термінами «соціальний педагог» та «соціальний працівник» і яка їх роль у волонтерській діяльності?

Сучасні науковці вищої школи України А. Капська, О. Безпалько, В. Кострів виокремлюють соціального педагога як людину-професіонала, який працює в загальноосвітньому навчальному закладі з дітьми різного шкільного віку. Тоді як соціальний працівник – спеціаліст у роботі з різними категоріями дорослого населення. Постає питання: чи входить до компетенції соціального працівника можливість роботи з дітьми дошкільного і шкільного віку?

Соціальний працівник поєднує необмежені напрями створення комфортного життя й діяльності для всіх категорій людей (вікових, соціальних). Дилема полягає в тому, що студент – майбутній соціальний працівник так само невпевнений у своїй майбутній професійній діяльності, а саме: не знає чим буде займатись, кому допомагати, що відповідно робити.

Таку дилему виявило проведене нами опитування та результат творчого завдання серед студентів І курсу спеціальності «Соціальна робота». Тема творчого завдання була: «Я – Соціальний працівник 2050».

За результатами аналізу тез творчої роботи було виявлено думки песимізму, приміряння ролі сучасних професіоналів, без мрій та оптимістичного прогнозування на майбутнє. Найгіршим моментом у виконаному завданні були тези з політичним підґрунтям. Студенти пов'язували свою

майбутню професійну діяльність з політичними прогнозами на 2050 рік і зазначали про неможливість якісної роботи соціального працівника.

Професійні якості соціального працівника мають будуватися на покликанні, внутрішньому відчутті себе в якості помічника, друга, наставника для клієнта. Усвідомлення себе перш за все як альтруїста та волонтера в подальшому вибудовує напрям професійної діяльності, соціального становлення й економічно-доцільного зосередження матеріальних і духовних сил соціального працівника.

Професійні компетенції соціального працівника передбачають:

- допомогу та опіку особам, які перебувають у складних життєвих ситуаціях, які унеможливлюють самостійне вирішення труднощів;
- прогнозування й попередження виникнення труднощів соціального, юридичного, медичного та матеріального характеру;
- подолання перешкод і створення сприятливої атмосфери для самостійного вирішення життєвих ситуацій;
- принципова, гармонійна та якісна професійна діяльність, яка базується на принципах адресності й індивідуального підходу, доступності та відкритості, добровільності вибору отримання чи відмови від надання соціальних послуг, гуманності, законності, соціальної справедливості, комплексності, максимальної ефективності використання бюджетних та позабюджетних коштів суб'єктами, що надають соціальні послуги тощо.

Для гармонійного становлення майбутнього соціального працівника й усвідомлення студентом-першокурсником своєї професійної реалізації необхідно:

- переважно практична спрямованість дисциплін професійного циклу навчальних дисциплін, що вивчаються студентом;
- пасивна, навчальна, виробнича, соціально-педагогічна, соціально-психологічна практика, починаючи з I–II семестру навчання;
- обов'язкова участь у гуртковій роботі професійно-спрямованої тематики;
- активна участь у волонтерській діяльності (участь в організації та проведенні благодійних акцій, спеціальній допомозі, аніматорських акціях);
- стажування у професійних соціально-педагогічних і соціально-психологічних установах України та закордоном;
- особиста допомога в пошуці та передачі матеріальних коштів людям, які цього потребують (пошук спонсорів, меценатів, небайдужих людей);
- створення та впровадження науково-практичних проектів із соціальної роботи;
- участь у наукових, науково-практичних семінарах соціального, педагогічного, психологічного, юридичного та медичного спрямування у вищих навчальних закладах та інших профільних установах;

- стати наставником, помічником для певної людини (людей, угрупувань, громад, об'єднань) за потребою.

Найцікавішим та найкориснішим, на наш погляд, засобом гармонійного становлення та професійного самовизначення майбутнього соціального працівника стала участь у волонтерській діяльності й реалізація студентами низки соціальних проектів.

Першим етапом упровадження волонтерського соціального проекту студентами КІДМУ КПУ стало відвідування гематологічного відділення Кіровоградської обласної дитячої лікарні. Студенти самостійно організували доброчинну акцію «Подаруй дитині казку»: підготували невеличкі подарунки, ігри, заготовки для доробок, які вже виготовили разом із дітьми. Організатори акції відчули радість і задоволення від того, що побачили хоч на мить усмішки стомлених від болю й очікувань важко хворих дітей. Головною метою акції було дати онкохворим дітям відчути себе не самотніми, не покинутими в біді. Також студенти поповнили «Скарбничку хоробрості» (коробка з різними дрібними іграшками, канцелярським приладдям маленького розміру) різними маленькими сувенірами, пазлами, блокнотиками, олівцями. Після отримання важких процедур дітки можуть за власним бажанням вибрати зі скарбнички собі подарунок. Це відволікає дитину від думок про хворобу й додає настрою.

Залучення студентства та просто небайдужих людей до некомерційних соціальних акцій набуває величезного значення для професійного становлення майбутнього соціального працівника. Маленьким хворим діткам потрібна психологічна підтримка й матеріальна допомога, яку може надати кожен, а саме: придбання канцтоварів, іграшок чи маленьких сувенірів тощо.

Наступним етапом соціального проекту студентів спеціальності «Соціальна робота» було виготовлення та дарування іграшок з фетру, а також створення міні-театру та спілкування з дітьми за методикою казкотерапії. Було зібрано команду з небайдужих студентів, які одразу приєдналися до волонтерської акції. На пошуки матеріалу й саму роботу пішло небагато часу. Усі завзято захопилися цією ідеєю, яка невдовзі принесла бажаний результат. Зустріч із дітьми та професійне спілкування з ними залишили студентам багато емоцій, досвіду й додали натхнення на подальшу волонтерську діяльність.

Апогеєм соціального проекту студентів Кіровоградського інституту державного та муніципального управління Класичного приватного університету та перспективою подальшого впровадження стала довготривала доброчинна акція «Подаруй дитині мрію», у межах якої передбачається здійснення мрій підопічних Міжнародного благодійного фонду «Янгол життя» – пацієнтів гематологічного відділення Кіровоградської обласної дитячої лікарні.

Першими мрійниками були справжній онкохворий борець за життя 10-ти річний хлопчик Гліб Салій та хворий на гемофілію 9-річний Богдан. Напевно всім відомо, що в дитинстві хлопчики хочуть бути схожими на футболістів. Після розмови студентів із Глібом та Богданом, стало відомо, що хлопці дуже хотіли б побувати на справжньому тренуванні футбольної команди. Було домовлено про екскурсію Гліба та Богдана до закулісся тренувань футбольної команди «Зірка» та знайомство з провідними гравцями цього футбольного клубу.

У межах нашого соціального проекту у грудні 2016 року в гості до футбольної команди завітав хворий на гемофілію 9-річний Богдан. Футболісти радо прийняли хлопця у своїй команді, тепло поспілкувавшись з ним. Звісно ж, не обійшлося без пам'ятних фотографій, автографів та подарунків. На жаль, у гості до гравців «Зірки» не зміг потрапити маленький уболівальник Гліб, через сімейні обставини зробити цього йому не вдалось. Футболісти команди «Зірка» передали відео-привітання для Гліба, побажали юнакам міцного здоров'я, домовились обов'язково зустрітися ще раз та завітати всією командою в гості до маленьких пацієнтів гематологічного відділення.

Дуже хороброю та життєрадісною пацієнткою гематологічного відділення Кіровоградської обласної лікарні є Аня Гладощук. Кожна дівчинка мріє бути красивою, і Аня не виняток. Тож їй була надана можливість побувати на мастер-класі з макіяжу у провідного візажиста м. Кропивницький Олени Сєнєчкіної. Після проведеного майстер-класу Аня поділилася враженнями зі студентами: «Натхнення мене переповнює, тепер я точно знаю, які навички з візажу мені треба вдосконалити і скільки ще я не знаю. Ці години занять улюбленою справою здалися яскравою миттю в моєму житті. Дуже дякую!»

Юна художниця Юлія Мартинчук – чутлива дівчинка і справжня майстриня, яка вже тривалий час веде боротьбу за життя з онкологічною хворобою. Було домовлено про проведення майстер-класу для Юлії відомим Кіровоградським художником Анатолієм Кімнатним. Майстер-клас продовжувався декілька днів, оскільки робота над створенням картини кропітка та довготривала. Враження Юлії після закінчення роботи були дуже красномовні: «У мене безліч позитивних емоцій! На початку було певне хвилювання, але, як тільки я взяла у руки пензель, зробила пару нарисів, моє хвилювання змінилося хвилею подиву й захоплення. Для себе я дуже багато дізналася, і навіть декілька маленьких художніх хитрощів. Дякуючи майстру, я надалі буду творити як справжній професіонал. Дякую за терпіння і за корисні поради».

Найголовнішим у проведенні майстер-класів та зустрічей вважаємо те, що діти, які ведуть довготривалу боротьбу зі своєю недугою, відволіклися і на деякий час повернулися в нормальне життя, без лікарні, крапельниць,

важких процедур. А для студентів – організаторів благодійної акції – це досвід доброї справи й поступове усвідомлення себе, як людини, яка зробила щось приємне, корисне та благодійне, що і входить до переліку добрих справ волонтера та професійних обов'язків майбутнього соціального працівника.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Волонтерство – це покликання, яке усвідомлюється не одразу, а з часом. Коли бачиш блиск очей дітей, коли відчуваєш вдячність їх матерів за надану можливість порадіти й усміхнутися, коли зустрічаєш небайдужих до чужих проблем та горя людей, які охоче підтримують та співпрацюють, розумієш, що покликання стати волонтером та соціальним працівником невипадкове.

Визначено, що для гармонійного становлення майбутнього соціального працівника та усвідомлення студентом-першокурсником своєї професійної реалізації необхідно: активна участь у волонтерській діяльності (організація та проведення благодійних акцій, спеціальна допомога, аніматорські акції); особиста допомога в пошуку та передачі матеріальних коштів людям, які цього потребують (пошук спонсорів, меценатів, небайдужих людей); створення і впровадження науково-практичних проектів з соціальної роботи; виконання обов'язків наставника, помічника (для людей, угрупувань, громад, об'єднань) за потребою.

Постійна участь у соціальному волонтерському житті інституту, міста, країни забезпечить професійне самовизначення, особисту самореалізацію й морально-духовне становлення особистості студента. Тільки в цьому випадку кожен студент абсолютно точно буде бачити себе компетентним, важливим, потрібним, реалізованим, матеріально та духовно забезпеченим професіоналом і, можливо, у майбутньому стане «Кращим соціальним працівником – 2050».

Щодо перспективи подальших наукових розвідок хочемо зазначити, що соціальний проект «Подаруй дитині мрію» буде продовжуватися в повному обсязі, відповідно до організаційних можливостей волонтерів та об'ємів залучення нових учасників для розширення напрямів студентської волонтерської діяльності. Сьогодні на етапі розробки знаходяться креативні студентські ескізи соціальної реклами, яка створюється з метою привернення уваги до проблем онкохворих дітей та допомоги пацієнтам гематологічного відділення Кіровоградської обласної дитячої лікарні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азгагі М. Громадські організації повинні спрацювати з громадами / М. Азгагі // Громадські Організації. – 1999. – №4. – С. 27 - 28.

2. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка : схеми, таблиці, коментарі : [навч. посіб.] / О. В. Безпалько. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.

3. Волонтерство. Порадник для організатора волонтерського руху / [укл. Т. Л. Лях, авт. кол. : О. В. Безпалько, Н. В. Заверіко, І. Д. Зверева, Н. В. Зімовець та ін.]. – К. : ВГЦ «Волонтер», 2001. – 231 с.

4. Волонтерское движение : опыт, проблемы, перспективы : рабочие материалы семинара. – Киев, 2000. – С. 3–5.

5. Закон України від 19 червня 2003 року № 966-4 «Про соціальні послуги» / Відомості Верховної ради України (ВВР). – 2003. − № 45. – 358 с.

6. Закон України «Про волонтерську діяльність» (щодо розвитку громадянського суспільства в Україні та підтримки волонтерського руху) : проект закону від 5 листопада 2013 р. № 3549 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48948

7. Соціальна педагогіка: підручник : 5-е вид., переробл. та доп. [за ред. А. Й. Капської]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.

REFERENCES

1. Azhahi, M. (1999). Hromadski orhanizatsii povynni spratsiuvaty z hromadamy [NGOs should work with communities]. *Hromadski Orhanizatsii, 4,* 27–28.

2. Bezpalko, O. V. (2009). *Sotsialna pedahohika: skhemy, tablytsi, komentari [Social pedagogy: scheme, tables, comments]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.

3. Liakh, T. L., Bezpalko, O. V. (2001*). Volonterstvo. Poradnyk dlia orhanizatora volonterskoho rukhu [Volunteering. Adviser to the organizer of the volunteer movement]*. Kyiv. Volonter.

4. Volonterskoie dvizheniie: opyt, problemy, perspektivy: rabochiie materialy seminara [Volunteer movement: experience, problems and prospects]. *Working seminar materials 23/24 of September, 2000*. Kyiv.

5. Zakon Ukrainy vid 19 chervnia 2003 roku № 966-4 «Pro sotsialni posluhy» [The Law of Ukraine from june 19, the 2003, no. 966-4 «About social services»]. *Vidomosti Verkhovnoi rady Ukrainy (VVR), 2003*, 45.

6. *Zakon Ukrainy "Pro volontersku diialnist" (shchodo rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini ta pidtrymky volonterskoho rukhu): proekt zakonu vid 5 lystopada 2013 r. № 3549 [The Law of Ukraine "About voluntary activity" (about the development of civil society and support of volunteer movement). The project of law from November 5, 2013, no. 3549*. Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48948

7. Kapska, A. Y. (Ed.) (2011). *Sotsialna pedahohika [Social pedagogy]*. Kiev. Center of educational literature.

РЕЗЮМЕ

Тернавская Татьяна. Волонтерство как путь к профессиональному самоопределению будущего социального работника.

В статье представлено теоретическое обоснование и анализ волонтерской деятельности как пути к профессиональному самоопределению будущего социального работника. Определено, что для гармоничного становления будущего социального работника и осознания студентом-первокурсником своей профессиональной реализации необходимо: активное участие в волонтерской деятельности (организация и проведение благотворительных акций, специальная помощь, аниматорские акции); личная помощь в поиске и передаче материальных средств людям, которые в этом нуждаются (поиск спонсоров, меценатов, неравнодушных людей); создание и внедрение научно-практических проектов по социальной работе; выполнение обязанностей наставника, помощника (для людей, группировок, общин, объединений) по необходимости.

Ключевые слова: *волонтер, волонтерское движение, волонтерская деятельность, социальный работник, социальный педагог, профессиональное самоопределение, социальный проект, благотворительная помощь.*

SUMMARY

Ternavska Tetiana. Volunteering activities as a way to professional self-determination of a future social worker.

The article presents the theoretical justification and analysis of volunteering activities as a way to professional self-determination of a future social worker. It was determined that for a harmonious development of a future social worker and awareness of a first-year student of his/her professional realization it is necessary: to participate actively in volunteering activities (organizing and conducting fundraisers, special assistance, animators actions); personal assistance in finding and transferring funds to people who need them (search for sponsors, patrons, caring people); creation and implementation of scientific-practical projects in social work; fulfilment of such functions as a mentor, an assistant (for people, groups, societies, and associations) as required.

The study used the following research methods: theoretical (analysis of scientific and methodological literature on the problems of defining the professional competence of a social worker and aspects of volunteering activities to find out the state of elaboration of the researched problem and definition of concepts and categories; generalization and prediction in the formulation of conclusions and rationale of volunteering activities as a way of professional self-determination of a future social worker); empirical (pedagogical supervision over the organization of volunteering activities and professional skills of future social workers).

It is proved that a social worker, as any other person can perform the functions of the volunteer, but he/she does it professionally, which corresponds the education he/she gained. It is indicated that volunteer participation in the social life of the Institute, city, country, provides professional self-determination, personal fulfillment, and moral-spiritual development of the student's individual and enables him/her to feel a competent, important, needed, fulfilled professional.

On the perspective of ongoing academic research, we would like to mention that the social project "Make a child's dream real" will continue to its full extent according to volunteers' organizational capabilities and the involvement capacities of the new participants to broaden the direction of the students' volunteerism. For today there are creative students' sketches of social ad being worked out, for the purpose of drawing attention to problems of kids with cancer and help to patients of hematological department of Kirovograd regional pediatric hospital.

Key words: *volunteer, volunteer movement, volunteering activities, social worker, social educator, professional self-determination, social project, charitable assistance.*

УДК 378:373.3.011.3-051]:7

Людмила Федорова
Криворізький державний
педагогічний університет
ORCID ID 0000-0002-3794-1571
DOI 10.24139/2312-5993/2017.02/159-170

ОСНОВНІ ОРІЄНТИРИ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

У статті акцентовано увагу на професійній підготовці вчителів початкової школи, виходячи з сучасної моделі компетентності, розробленої Дж. Равеном.

Також розкривається поняття «компетентність» та питання професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів.

Крім того, визначені складові естетичної компетентності, а також питання, які має охоплювати естетична спрямованість сучасного вчителя.